

УДК 61 : 378 : 111 : 371.336

Л. В. Манюк

**ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ
„АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ”**

Необхідність впровадження дистанційного навчання чи його елементів у вищих медичних навчальних закладах (ВМНЗ) пов'язана із стрімкою інформатизацією суспільства, що дає змогу використання нових технологій та методик у навчальному процесі, відповідно, сприяючи розвитку та покращенню існуючої системи освіти.

На сучасному етапі чимало України уже активно використовують новітні Інтернет-технології та ресурси для покращення рівня вищої та післядипломної освіти, серед яких Буковинський державний медичний університет, Львівський національний медичний університет (ЛНМУ) імені Данила Галицького, Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, Ужгородський національний університет [4, с. 113].

Питання доцільності впровадження дистанційних курсів (далі ДК) у навчальні процеси ВМНЗ викликає багато дискусій та суперечностей серед спеціалістів галузі медицини та медичної освіти, однак, зважаючи на сучасні тенденції розвитку освіти у всьому світі, впровадження курсів з англійської мови з використанням комп'ютерних та Інтернет-технологій залишається не лише доцільним, але й обов'язковим. На жаль, існує недостатньо інформації щодо дистанційних курсів з англійської мови у ВМНЗ, хоча чимало освітніх чи медичних центрів, прибуткових та неприбуткових організацій пропонують дистанційні курси з англійської мови для медиків, що свідчить про актуальність та затребуваність цього напрямку навчання. Отже, існує потреба у створенні та описі ДК з англійської мови для студентів-медиків.

Дистанційний курс „Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів” проектується нами у ЛНМУ імені Данила Галицького як допоміжний курс для студентів першого курсу денної форми навчання, елемент комбінованої форми навчання (з поєднанням елементів традиційного та дистанційного навчання), та основний – для студентів заочної чи дистанційної форми навчання у медичних закладах освіти III та IV рівнів акредитації, з метою ефективного опанування дисципліни „Англійська мова за професійним спрямуванням”.

Ми сконцентрували особливу увагу на цілях ДК, оскільки основними чинниками ефективної навчальної діяльності є належно

визначені мета і ціль. Відповідно, з метою оптимізації результативності навчального процесу, необхідно першочергово визначити мету, основні, проміжні та кінцеві цілі проектування та вивчення ДК.

Проблему цілеутворення досліджували багато теоретиків та практиків класичної та сучасної педагогіки, а саме: І. Л. Беленок, В. П. Беспалько, В. І. Гинецинський, І. Т. Ільїна, В. М. Кухаренко, О. П. Морозова, П. І. Самойленко, В. М. Чайка, А. І. Шаповалов, Б. І. Шуневич та ін., що, безперечно, вказує на її значущість. Правильно визначені та сформульовані цілі безпосередньо впливають на доцільність навчальних матеріалів та їх відповідність реальним потребам студентів, результативність навчального процесу та визначають корисний коефіцієнт навчання в цілому [7, с. 175].

Наше дослідження присвячене визначенню цілей ДК з англійської мови для студентів ВМНЗ. Актуальність обраної нами тематики визначається нагальністю впровадження сучасних технологій навчання з метою підвищення ефективності та якості навчання англійської мови студентів ВМНЗ та відсутністю спеціальних досліджень з проблем проектування ДК з англійської мови для студентів ВМНЗ.

Мета статті – визначити, сформулювати та обґрунтувати цілі дистанційного курсу „Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів” на стадії проектування, поділитися досвідом належного їх формування на прикладі нашого курсу.

Для досягнення мети використано матеріали наукових досліджень провідних спеціалістів галузі дистанційного навчання (ДН), методичні вказівки, підручники та навчальні програми дисципліни „Іноземна мова за професійним спрямуванням” видані колективом викладачів кафедри іноземних мов ЛНМУ імені Данила Галицького [1; 2, с. 7].

Визначення цілей дистанційного курсу відбувається на стадії проектування, що полягає у створенні оптимальних, найкращих варіантів навчальної діяльності, прогнозуючи результати їх виконання.

Під час проектування ДК слід дотримуватися визначеної послідовності дій, так званого підходу ADDIE (analysis – аналіз, design – проектування, development – розвиток, implementation – виконання, evaluation – оцінка) або інших технологій, запропонованих провідними фахівцями дистанційного навчання. Проглянувши найпопулярніші схеми проектування ДК, ми з’ясували, що визначальне місце на початковому етапі посідає формування і формулювання належно-визначених цілей курсу та навчального процесу [5, с. 33].

Як зазначив у своєму посібнику В.М. Кухаренко, фазу проектування курсу потрібно розпочинати з ретельного аналізу цільової аудиторії (вхідних знань, віку, інтересів, уподобань студентів) та формування *навчальних цілей*

курсу, і лише після належного виконання цих етапів варто приступати до визначення стратегії курсу, послідовності та структури навчального матеріалу, планування тестових і контрольних завдань тощо.

Відповідно до визначення В.М. Чайки, навчальні цілі виконують такі важливі функції як: *конструювальну*, що передбачає прогнозування і планування навчального процесу, декомпозицію загальної мети на окремі структурні елементи; функцію *відбору оптимального змісту*, адекватного визначеним цільовим орієнтирам; *технологічну*, що передбачає комплекс методів, засобів, прийомів навчання, адекватних цілям; *розвивальну*, що відображає систему цілей, спрямованих на пошук адекватних методів діяльності, усвідомлення структурних зв'язків та ієрархії змістових елементів діяльності [6].

Ми розглядаємо процес формування цілей ДК „Англійська мова для студентів-медиків„ як складну, системну послідовність дій з вибудовування чіткої системи цілей, яка складається з категорій та послідовних рівнів (ієрархії): від найбільш узагальнених, які визначаються загальними вимогами до підготовки професіонала медичної сфери, через цілі навчання для професії, до цілей навчання англійської мови, цілей вивчення конкретних розділів, тем, занять.

З одного боку, цілями навчання керуються при підготовці матеріалів. Вони є основою оцінки їхньої якості та успішності застосування. З іншого боку, цілі навчання допомагають сконцентрувати увагу користувачів на необхідності і власній потребі та у засвоєнні навчальних матеріалів, сприяють визначенню методів оцінки успішності просування студентів за цим матеріалом. Визначені цілі навчання значно полегшують як розробку, так і використання навчальних матеріалів. Ретельна підготовка належно визначених цілей навчання помітно скорочує час розробки і є основою для підготовки високоефективного дистанційного курсу.

Оскільки цільова аудиторія нашого курсу визначена специфікою навчального закладу та дисципліни, відповідно, дистанційний курс розрахований на студентів вищих медичних навчальних закладів першого курсу, які вивчають англійську мову або мають особисту потребу чи бажання вивчати англійську мову, можна приступити до вирішення цільових задач та результатів курсу. Правильно визначені конкретні, поетапні та кінцеві цілі відіграють рушійну роль у цьому процесі.

За Загальноєвропейськими Рекомендаціями студенти вищих немовних закладів освіти повинні оволодіти загальнонавчальною та професійно-орієнтованою іноземною мовою [3, с. 134]. Це стосується також студентів вищих медичних навчальних закладів освіти, які в оволодінні іноземною мовою мають здобути такий рівень комунікативної компетенції, який дозволив би їм користуватися англійською мовою в галузі професійної

діяльності. Через професійну спрямованість дисципліни „Англійська мова” у ВМНЗ, цілі навчання визначаються задачами, які стоять перед фахівцями галузі медицини, та залежать від темпів розвитку медичної галузі, рівня розвитку і можливостей методики викладання англійської мови, а також педагогічної науки й практики. Кінцеві цілі дисципліни „Англійська мова а професійним спрямуванням” у ВМНЗ встановлюються на підставі освітньо-професійної програми підготовки лікаря за фахом і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни [2, с. 7].

На основі технологій та вимог до формулювання належних цілей ми визначили кінцеві цілі курсу „Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів”. Оскільки ДК планується для вивчення англійської мови за професійним спрямуванням кінцеві цілі курсу та дисципліни співпадають. Опис цілей подається через вміння у вигляді цільових завдань, а саме:

- *демонструвати* високі знання лексичних та граматичних конструкцій підчас усної та письмової комунікації на професійну і повсякденну тематику;

- *вирішувати* професійні задачі, які вимагають знання англійської мови, в умовах спонтанних чи запланованих ситуацій;

- *інтерпретувати* зміст загальнонаукової літератури англійською мовою [2, с. 7].

У належно сформульованих цілях навчання повинні бути присутні необхідні описи, а саме: дія, тобто, що зможе робити студент (*демонструвати, вирішувати, інтерпретувати*), умови виконання, тобто, за яких умов буде виконуватися ця дія (*запланована, спонтанна ситуація, усне чи письмове мовлення*) та критерії успішності виконання цієї дії, тобто наскільки якісно повинно здійснюватись виконання (професійно, на високому рівні). Правильно сформульовані цілі повинні бути зрозумілими не лише для укладача, але і для студентів та інших викладачів, які будуть викладати чи курувати курс. Відредагований, відкоректований та належний опис цілей – готова частина тексту навчальних матеріалів.

Розробники навчальних матеріалів вважають, що матеріали якісні лише тоді, коли після роботи з ними студент отримує саме те, що потрібно придбати (необхідні знання, уміння, навички). Чіткий опис очікуваних кінцевих результатів є важливим кроком на шляху створення навчальних матеріалів, основним інструментом роботи методистів та студента. Цілі навчання – це набуті студентом навички, які він може продемонструвати в результаті вивчення курсу, тобто поетапна система проміжних цілей, які в кінцевому результаті формують характерні риси діяльності – компетенцію [5, с. 44]. Відповідно, лише за допомогою правильно укладених цілей можна розвинути шляхи їх досягнення.

Існують системи опису цілей навчання або навчальних результатів через характеристику рівнів засвоєння знань. Загальновизнаною є класифікація рівнів засвоєння, яку запропонував дослідник В. Беспалько, що включає впізнавання, відтворення, застосування, творчість. Ісаак Лернер пропонував розрізнати три рівні засвоєння знань:

- 1) первинне засвоєння, впізнавання-відтворення;
- 2) застосування в знайомій ситуації (за взірцем);
- 3) застосування в новій ситуації (творче) [6].

На основі аналізу низки праць та власного досвіду, ми уклали шляхи досягнення кінцевих цілей нашого курсу, сформулювавши перелік поетапних умінь-цілей, конкретних цілей або цілей пізнавальної діяльності, тобто навиків, які повинен набути студент у процесі та результаті досягнення мети навчання через призму пізнання та засвоєння.

Найвідомішу класифікацію цілей пізнавальної діяльності, яку використовують під час планування навчання та оцінювання його результатів, запропонував американський учений Бенджамін Блум. Зокрема, він розробив таксономію цілей навчання, які охоплюють пізнавальну (когнітивну) сферу, виділивши наступні критерії: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання [6].

Ми скористалися класифікацією автора для формулювання попередніх очікуваних цільових умінь для забезпечення виконання кінцевих цілей. Отже, в результаті вивчення курсу студент повинен:

1. *Знати:*

- правила вимови та артикуляції;
- спеціалізовані лексичні одиниці та терміни;
- уживані граматичні конструкції;
- особливості застосування уживаних граматичних конструкцій та термінів;

та термінів;

- правила словотвору та термінотворення;

– правила ведення усної чи письмової бесіди, монологу, діалогу, дискусії, написання листа, доповіді, анотації тощо.

2. *Розуміти:*

– особливості вживання певних мовних одиниць (граматичних, лексичних конструкцій тощо);

– можливості застосування вивченого матеріалу у практичній ситуації (вирішує лексичні, граматичні вправи, завдання на переклад тощо).

3. *Застосовувати:*

– накопичені знання для демонстрації умінь (написання листа, доповідь тощо);

– накопичені знання для промоції та напрацювання нових умінь (додаткове читання оригінальних текстів тощо).

4. *Аналізувати*, що означає вміти поділити матеріал на складові частини так, щоб чітко проявилася його структура, що передбачає розуміння та оцінку функціонування мови, як системи символів.

5. *Синтезувати* елементи так, щоб одержати нове ціле. Таким новим продуктом може бути: повідомлення, виступ, доповідь тощо. Студент:

- пише невеликий твір, анотацію до тексту;
- укладає план проведення дискусії;
- використовує особисті чи професійні навички, при висловлюванні власної думки в усній чи письмовій формі.

6. *Оцінювати* значення матеріалу (твердження під час дискусії, тексту, дослідницьких даних). Студент:

- може виділити з незнайомого загальнонаукового тексту необхідну інформацію, визначити тему та зміст тексту;
- письмово чи усно оцінює логіку побудови проблеми, аргументовано висловлює власну позицію;
- використовувати оригінальні англомовні тексти як матеріал для підготовки наукової доповіді, реферату, проекту, презентації тощо;
- може провести власне дослідження та зробити особистий висновок з приводу певної проблеми (написання реферату, курсової роботи, участь у науковій конференції тощо).

Усі цілі сформовано в межах професійної тематики, враховуючи професійні потреби студентів-медиків та будуть обов'язково враховані під час підготовки навчального матеріалу. Сформульовані поетапні, проміжні цілі неабияк допоможуть при відборі та формуванні навчального матеріалу.

У кінцевих цілях курсу ми визначили очікуваний рівень знань студентів як високий, що має бути враховано під час визначення рівня текстів чи вправ, які повинні бути відповідної складності. На цьому етапі варто визначитися з об'ємом інформації, яку повинен вивчити студент.

Дистанційний курс структурно та тематично поділяється на модулі, що надає можливість незалежного опрацювання необхідного навчального матеріалу, відповідно до процесу навчання та індивідуальних навчальних потреб студента. Навчальні цілі окремих модулів повинні наближати студентів до кінцевих цілей, а цілі тем, повинні сприяти виконанню навчальних цілей модуля та курсу та повинні бути визначені відповідно до навчального матеріалу та переліку очікуваних умінь перелічених нами вище.

Отже, дослідивши методи, способи та технологію укладення належно-визначених цілей навчання, ми зробили висновок, що мета та цілі є визначальними компонентами технології укладення ДК та навчального процесу, критеріями засвоєння навчального матеріалу, що впливають на формування конкретних результатів навчання, відповідних рівнів знань,

умінь та навичок студентів. Сформульовані та обґрунтовані кінцеві та проміжні цілі ДК „Англійська мова для студентів ВМНЗ” допоможуть у процесі проектування курсу „Англійська мова для студентів ВМНЗ” на подальших стадіях, а саме під час відбору навчального матеріалу – фахових текстів та укладання вправ і завдань до модулів.

Матеріали статті використані для розроблення та впровадження ДК „Англійська мова для студентів ВМНЗ” у ЛНМУ імені Данила Галицького.

Список використаної літератури

- 1. Англійська мова для студентів-стоматологів :** підручник / О.С. Ісаєва, Н.В. Кучумова, М.Ю. Шумило. – Львів : Кварт, – 2008. – 421 с.
- 2. Англійська мова:** програма навчальної дисципліни для студентів медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / О. С. Ісаєва, М. Ю. Шумило. – Львів. нац. мед. ун-т імені Данила Галицького. – К., 2010. – 7 с.
- 3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти:** вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
- 4. Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України.** – Серія : Психолого-педагогічні та філологічні науки. V Всеукр. наук.-практ. конф. / Державна прикордонна служба України, Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії Держ. прикорд. служби України імені Богдана Хмельницького, 2012. – 248 с.
- 5. Технологія створення дистанційного курсу :** навч. посібник / за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.
- 6. Чайка В. М.** Основи дидактики [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.
- 7. Шуневич Б.** Методика роботи з дистанційним курсом англійської мови при комбінованому навчанні студентів / Б. Шуневич, О. Мусійовська, Г. Калужна // Міжнар. семінар „Розбудова суспільства знань для молоді шляхом використання технологій XXI століття”, 21 – 23 лист. 2005 р., Київ, 2005. – С. 173 – 176.

Манюк Л. В. Визначення цілей дистанційного курсу „Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів”

У статті проведено аналіз, обґрунтовано важливість та визначено необхідність належного формулювання кінцевих та проміжних цілей проектування дистанційного курсу, сформульовано цілі дистанційного курсу „Англійська мова для студентів ВМНЗ”. Дослідивши методи, способи та технологію укладення належно-визначених цілей навчання, ми зробили висновок, що мета та цілі є визначальними компонентами технології укладення дистанційних курсів та навчального процесу, критеріями

засвоєння навчального матеріалу, що впливають на формування конкретних результатів навчання, відповідних рівнів знань, умінь та навичок студентів.

Ключові слова: англійська мова, дистанційний курс, проектування, цілі навчання, уміння.

Манюк Л. В. Определение целей дистанционного курса „Английский язык для студентов высших медицинских учебных заведений”

В статье проведен анализ, обоснована важность и определена необходимость надлежащего формулирования конечных и промежуточных целей проектирования дистанционного курса, сформулированы цели дистанционного курса „Английский язык для студентов ВМУЗ”. Исследовав методы, способы и технологию заключения надлежащего определенных целей обучения, мы сделали вывод, что цели являются определяющими компонентами технологии проектирования дистанционных курсов и учебного процесса, критериями усвоения учебного материала, влияющими на формирование конкретных результатов обучения, соответствующих уровней знаний, умений и навыков студентов.

Ключевые слова: английский язык, дистанционный курс, проектирование, цели обучения, умения.

Manyuk L. V. Determination of the Aims of Distance Course „English for Students of Higher Medical Educational Establishments”

Article provides the analysis, states the importance and determines the necessity of properly formulated main and additional aims and objectives of distance course designing. The aims of distance course „English for students of higher medical educational establishments” have been formulated. Having analyzed the methods and techniques of formulating proper aims, we came to the conclusion that learning aims are essential components of distance courses design, important learning criteria that make influence on basic knowledge and skills received as the result of studying.

Key words: English, distant course, designing, aims, skills.

Стаття надійшла до редакції 18.03.13.

Прийнято до друку 26.06.2013.

Рецензент – д. п. н., проф. Шуневич Б. І.